

dr hab. prof. UR Agnieszka Uberman

Rzeszów 09.02.2024r.

**Zakład Językoznawstwa Stosowanego i Kognitywnego
Instytut Neofilologii, Kolegium Nauk Humanistycznych
Uniwersytet Rzeszowski**

Recenzja rozprawy doktorskiej pt. *Circumlocution in Tok Pisin* (Peryfraz w języku tok pisin).

Rozprawa doktorska, której autorem jest Pan mgr Konrad Radomyski, została przygotowana w języku angielskim pod kierunkiem Pani prof. UG dr hab. Danuty Stanulewicz-Skrzypiec oraz promotor pomocniczej dr Magdaleny Wawrzyniak-Śliwskiej.

W swojej dysertacji Doktorant omawia zagadnienia teoretyczne związane z tematyką ściśle określoną w jej tytule oraz dokonuje analizy korpusu zgromadzonego na potrzeby niniejszego projektu badawczego. Struktura pracy jest dobrze przemyślana i logicznie uporządkowana. Przedstawiona do recenzji rozprawa złożona jest ze spisu treści, wstępu, ośmiu zasadniczych dosyć krótkich rozdziałów, wniosków końcowych oraz streszczeń w językach angielskim i polskim. Praca zawiera także bogatą bibliografię, w skład której wchodzi słowniki (w wyodrębnionej sekcji) oraz oprogramowanie wykorzystywane do gromadzenia i analizy danych korpusowych. Ponadto Doktorant umieścił na końcu swojej rozprawy załączniki. Załącznik nr 1 to lista frekwencyjna peryfraz w analizowanym korpusie, natomiast glosariusz terminów w języku tok pisin stanowi załącznik nr 2.

Praca liczy łącznie 336 stron, z czego zasadnicze treści umieszczone są na prawie 200 stronach tekstu (wraz z rysunkami, wykresami i tabelami). W mojej subiektywnej ocenie niektóre rozdziały, z racji ich nieznaczonej objętości oraz faktu, iż omawiają podobną tematykę, mogłyby zostać połączone tak aby stanowić tematyczną całość. Ta uwaga nie stanowi zarzutu merytorycznego a jest jedynie sugestią edytorską.

We wstępie do rozprawy mgr Radomyski opisuje w zarysie czym jest tok pisin oraz określa cele badania które zostało prowadzone na potrzeby projektu badawczego. Doktorant przedstawia także liczne hipotezy badawcze wraz z pytaniami badawczymi, na które będzie

starał się udzielić odpowiedzi w rozprawie. Jest tutaj ponadto zaprezentowana struktura dysertacji.

Rozdział I pt. *Tok Pisin as a pidgincreole* prezentuje tło społeczno-historyczne powstania tok pisin oraz jego wybrane cechy morfosyntaktyczne i leksykalne. Doktorant najpierw zarysowuje pokrótce teorie powstania języków pidżynowych i kreolskich wraz z ich typami i pochodzeniem a następnie charakteryzuje tok pisin. Przedstawia podstawowe i najważniejsze aspekty podłoża społeczno-historycznego a następnie omawia cechy językowe tok pisin, tj. morfologię, składnię oraz słownictwo. Rozdział kończy krótkie podsumowanie.

Rozdział II pod nazwą *Circumlocution: Theoretical foundations* zgodnie z tytułem omawia problematykę dotyczącą wyrażen omownych. Obecność peryfraz Doktorant zwięźle przedstawia w tekstach literackich, medialnych i tłumaczeniach, obrazując je stosownymi przykładami. Omówiono także obecność peryfraz w procesie nauczania i uczenia się języka obcego / drugiego. Autor odnosi się na wstępie do strategii komunikacyjnych i w tym kontekście omawia peryfrazy ilustrując sposoby ich użycia na podstawie badań w zakresie tej tematyki. Kolejno peryfrazy opisane są w językach pidżynowych i kreolskich. Przedstawiony został cel ich użycia, przykłady zastosowania i sposób funkcjonowania m. in. w tok pisin. Autor tutaj także bogato ilustruje omawiane zagadnienia odpowiednimi przykładami. Wartym podkreślenia jest fakt, iż w opisywanym rozdziale uwagę poświęcono także stosowaniu wyrażen omownych w związku z afazją. *Concluding remarks* zwięźle podsumowują treść rozdziału drugiego.

Rozdział III *Investigating circumlocutions: Methodological considerations*. stosownie do nazwy poświęcony jest zagadnieniom metodologicznym w analizie peryfraz. Niniejszy rozdział koncentruje się na opisie peryfraz w tok pisin odnosząc się do stopnia ich rozwinięcia, analizy morfologicznej oraz metafor a także krótko charakteryzuje językowy obraz świata regionu, w którym tok pisin jest używany. Omówienie to jest bardzo zwięzłe, ale jest konkretne i wystarczające na potrzeby niniejszej rozprawy. Ponieważ rozdział III liczy zaledwie 12 stron mógłby być połączony z rozdziałem poprzedzającym, dopełniając opis peryfraz o rozważania metodologiczne.

Rozdział IV, pod tytułem *Corpus linguistics and investigating circumlocutions*, Doktorant poświęca tematyce językoznawstwa korpusowego, w ramach którego analizowany jest zgromadzony na potrzeby niniejszych badań materiał badawczy tj. korpus tekstów prasowych z wybranych wydań *Wantok Niuspepa*. Autor pokrótce omawia narzędzia stosowane w badaniach korpusowych oraz mierniki statystyczne wykorzystywane w analizach w ujęciu językoznawstwa korpusowego. Ta część rozprawy stanowi wprowadzenie podstawowych pojęć przed analizą korpusową w kolejnych rozdziałach.

Kolejne rozdziały dysertacji są zasadnicze z punktu widzenia prowadzonych badań i stanowią jej część empiryczną.

Rozdział V pt. *Frequency of circumlocutins, the origin of their components and their replacements* analizuje częstotliwość peryfraz, pochodzenie ich elementów i zastąpień. Analiza obejmuje korpus wybranych tekstów prasowych z gazety *Wantok Niuspepa* zgromadzonych z wybranych wydań w latach 2010-2017. Wskazane są najczęściej pojawiające się peryfrazy oraz słowa kluczowe, które w nich występują. Doktorant przedstawia także źródło ich pochodzenia. Autor rozprawy wskazuje różnice zapisu pomiędzy leksemami, które zaobserwował podczas analizy zgromadzonych danych korpusowych. Ponadto Pan mgr Radomyski prezentuje leksemy zastępujące peryfrazy, są to zapożyczenia z innych języków takich jak między innymi angielski, niemiecki, malajski. Wszystkie obserwacje są bogato ilustrowane właściwymi przykładami zaprezentowanymi w tabelach. W podsumowaniu Autor stwierdza, iż peryfrazy stanowią nieliczną grupę wszystkich leksemów w tekstach zgromadzonych na potrzeby niniejszego projektu badawczego. Dodatkowo konstatuje, iż zapożyczenia z języka angielskiego są istotne i ubogacają tok pisin.

W rozdziale VI o tytule *The structure of circumlocutions: Degree of complexity and syntactic patterns* Doktorant analizuje strukturę peryfraz bogato ilustrując przykładami opisywane zjawiska. Wybrane cechy peryfraz wraz ze strukturą składniową i stopniem rozwinięcia są dokładnie przeanalizowane i zobrazowane za pomocą tabel zawierających poszczególne cechy i dane liczbowe dotyczące częstotliwości ich występowania. Opis ten jest bardzo klarowny i rzetelny. Na podstawie przebadanego korpusu zaobserwowano, iż złożone peryfrazy (4 słowa) są stosowane najrzadziej, krótsze natomiast są częściej używane i pełnią

bardziej różnorodne funkcje gramatyczne. Analiza odnosi się także do kolejności elementów w peryfrazach i funkcji gramatycznych tychże elementów. Podrozdział ostatni *Concluding remarks*, podobnie jak w poprzednich rozdziałach, również tutaj zwięźle i trafnie reasumuje wyniki analiz zgromadzonych danych.

Rozdział VII, *Semantics of circumlocutions*, zgodnie z tytułem poświęcony jest znaczeniom zawartym w wyrażeniach omownych. Doktorant analizuje kategorie znaczeniowe wyrażone peryfrazami. Na podstawie analizy zgromadzonego korpusu zidentyfikowano 24 kategorie znaczeniowe obecne i reprezentowane w tekstach prasowych, z których 5 składa się na ponad 50% przykładów. Omawiane są także peryfrazy rzeczownikowe, czasownikowe, przymiotnikowe i przysłóvkowe, Autor uwzględnia ponadto opis wyrażen metonimicznych i metaforycznych analizując mechanizmy metonimii i metafory na licznych wybranych przykładach. Analiza w rozdziale VII jest ciekawa i oparta o dostępne dane źródłowe, na podstawie których Autor wysuwa słuszne wnioski.

Rozdział VIII, ostatni zasadniczy rozdział rozprawy, nosi nazwę *The Melanesian worldview reflected in circumlocutions*. Jak sugeruje tytuł w niniejszym rozdziale Doktorant omawia językowy obraz świata omawianej społeczności językowo-kulturowej regionu Melanezji. Główne wartości są zaprezentowane i bogato zilustrowane zidentyfikowanymi w zgromadzonym materiale badawczym peryfrazami. Autor podaje przykłady z języka tok pisin wyekscerpowane z korpusu *Wantok Niuspepa* dla zobrazowania takich wartości jak praca, rekompensata, rytuał, żywność, ziemia (grunt), edukacja, przodkowie oraz klan.

Wnioski przedstawione w ostatniej części rozprawy *Conclusions* zwięźle podsumowują przeprowadzone badania i Autor wysnuwa uzasadnione wnioski na podstawie analizy zebranych danych korpusowych. W omawianym rozdziale Doktorant podsumowuje pytania i hipotezy badawcze, weryfikując je na podstawie analizy zidentyfikowanych peryfraz w zgromadzonym korpusie tekstów prasowych w języku tok pisin. Doktorant w całości rozprawy prowadzi swój wywód klarownie i stwierdzenia poczynione we wnioskach końcowych także nie budzą żadnych zastrzeżeń. Są one uprawnione na podstawie uzyskanych danych korpusowych, które poddano analizie.

Krótkie streszczenia, które Doktorant zamieścił na końcu rozprawy skrótkowo opisują tematykę i zakres recenzowanej dysertacji. Bibliografia zgromadzona na potrzeby prowadzonych badań jest bogata, aktualna i wystarczająca do rozwinięcia kluczowych kwestii omawianych w poszczególnych rozdziałach rozprawy, a także do realizacji zakładanych celów i weryfikacji stawianych hipotez badawczych. Format zapisu bibliograficznego jest rzetelny, poprawny i nie budzi zastrzeżeń.

Od strony technicznej oraz edytorskiej praca sporządzona jest z dużą dbałością i starannością. Rozprawa napisana jest dobrą angielszczyzną z zachowaniem właściwego stylu wypowiedzi. Forma językowa jest bez zarzutu, oprócz bardzo niewielu drobnych kwestii, jednak te nieliczne uchybienia językowe czy stylistyczne (np. str. 28 'What is. More...'; str. 30 - brakujące leksemy np. '...figures of speech used instead words' na str. 55; błędna forma zapisu, przykłady podane kursywą, oprócz 'energy' i 'liquid'; interpunkcja na str. 67 '...the proces of corpus analysis, for instance...') w żaden sposób nie wpływają na ogólny bardzo pozytywny odbiór przedstawionej do recenzji rozprawy.

Stwierdzam, iż przedstawiona do recenzji rozprawa w pełni realizuje swoje założenia badawcze. Autor zwięźle przedstawia główne zagadnienia teoretyczne oraz wyniki przeprowadzonych badań i analiz zgromadzonego materiału badawczego, co pozwala na bardzo pozytywny odbiór i wysoką ocenę dysertacji. Należy stwierdzić, że walor poznawczy treści pracy podnoszą analizy zgromadzonego korpusu, wnioski końcowe weryfikujące zakładane początkowo hipotezy badawcze a także glosariusz stworzony na potrzeby projektu badawczego na bazie przeanalizowanych danych korpusowych. Wnioski są wykazane na podstawie wyników przeprowadzonych badań korpusowych i ich starannej analizy. Stwierdzam, iż przedstawiona rozprawa spełnia wymogi stawiane pracom doktorskim określone w stosownych przepisach i wnioskuję aby Pan mgr Konrad Radomyski został dopuszczony do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'A. Uberman'.

dr hab. prof. UR Agnieszka Uberman